

Krátké zprávy

Muzeum Středních Brd ve Strašicích – nové obecní muzeum s regionálním posláním

The Museum of Central Brdy Mts. at Strašice – a new community museum with regional outreach

Martin Lang¹

0. Abstract

A new Museum of the Central Brdy Mts. at the village of Strašice was opened for the public in 2009. The Museum is located in the Adventure-and-Knowledge Tourist Centre at Strašice, being housed in buildings of the former Czech Army facility. The institutor of the new museum is the village of Strašice. The main tasks of the new Museum are protection of cultural heritage in the Brdy Mts. area, scientific research, cooperation with schools, presentation of museum collections, and providing of knowledge and relaxation for the widest public. As a supplementary service of the Museum, a lodging-house for tourists is also available.

1. Úvod

Myšlenka na zřízení muzea ve Strašicích není nová. Již na přelomu 19. a 20. století ji propagoval místní představitel regionálních kulturních a vědeckých nadšenců, MUDr. Vilém Pobuda. Uplynulo více než jedno století, aby se idea dočkala své realizace.

V roce 2005 se obecní zastupitelstvo usneslo, aby se část velkého areálu armádou opuštěných strašických kasáren vyčlenila pro neziskové kulturní aktivity, které ve Strašicích i v severní části regionu Středních Brd buď chybějí, nebo jsou nedostatečné. Z tohoto základu pak povstaly dva projekty. První jako společenské středisko s místní knihovnou, konferenčním sálem, velkým multifunkčním společenským sálem a se zázemím s restauračním provozem. Druhý projekt jako areál spojující požadavky na moderní turistické centrum se specifickým kulturním zážitkem a poznáním doposud cestovním ruchem poněkud opomíjeného regionu Středních Brd. Projekt Společenského střediska byl fyzicky realizován již v roce 2008. Druhý projekt se realizoval v letech 2009–2010, a právě o něm referuje tento příspěvek.

2. Areál zážitkové a poznávací turistiky

Areál zážitkové a poznávací turistiky Střední Podbrdsko, Strašice, v jehož rámci funguje i Muzeum Středních Brd, byl zřízen jako organizační složka Obce Strašice. Jeho statutárem je starosta obce. Zařízení je spravováno Odborem kultury Obecního úřadu.

Projekt areálu spočívá ve spojení dvou základních aktivit: povzbuzení cestovního ruchu v místě a v kulturně-vědecké práci a prezentaci jejích výsledků pro celou oblast Středních Brd s důrazem na Strašice a severní část Středních Brd, včetně jejich severního předpolí. Projekt byl rozdělen na dvě základní etapy, souhlasné s nemovitostmi vyděleními obcí pro účely tohoto projektu. První etapou, ukončenou v září 2009, byla rekonstrukce objektu bývalé důstojnické vily (obr. 1 a 2), postavené ve stylu pozdního funkcionalismu na muzejní budovu se stálými i dočasnými expozicemi a informačním střediskem. Druhá etapa, zakončená v květnu 2010, spočívala v celkové přeměně dřevostavby ubytovny mužstva starých letních kasáren (obr. 3), později užívané jako

Obr. 1. Bývalá důstojnická vila, stav před rekonstrukcí, květen 2009. Foto M. Lang.

Fig. 1. The former officer's building, state before reconstruction, May 2009. Photo by M. Lang.

skladový objekt, na další část expozičních prostor spolu s provozními místnostmi muzea (kancelář, pracovna, depozitáře) a s turistickou ubytovnou s příslušným sociálním zázemím. Zároveň byly upraveny venkovní prostory mezi oběma výše popsanými budovami a v jejich bezprostředním okolí. Vznikly tak další stálé exteriérové expozice s výhledem na zřízení plochy pro experimentální archeologii a historické technologie.

Projekt byl financován ze zdrojů operačních programů Rady regionálního rozvoje – ROP NUTS II – Jihozápad s výraznou dotací Evropské unie i z rozpočtu obce Strašice. Funkci celého areálu lze tedy rozdělit na dva účely, pobytový a kulturní, a ten pak s výrazným informačním, badatelským, edukativním a všeobecně kulturně společenským posláním.

3. Muzeum Středních Brd

Muzeum funguje v souladu s ustanoveními zákona č. 122/2000 Sb. v platném znění a souvisejících vyhlášek a předpisů. Jeho provoz je financován z obecního rozpočtu. Pro veřejnost začalo fungovat již v září roku 2009 a v jeho hospodaření platí zpětná reinvestice prostředků získaných činností muzea.

Oblastí zájmu muzejní práce jsou především Strašice a jejich okolí a dále celé území Středních Brd, spadající do Plzeňského i Středočeského kraje. V oblasti přírodovědecké se jedná o vytváření

¹ Muzeum středních Brd – Areál zážitkové a poznávací turistiky Střední Podbrdsko, Strašice 405, 338 45 Strašice; info@muzeumstrasice.eu
Český kras (Beroun), XXXVI (2010), 68–70, 3 obr.

© Muzeum Českého krasu

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-903477-5-5

Obr. 2. Objekt stálé muzejní expozice „Vila“, stav po rekonstrukci, květen 2010. Foto M. Lang, květen 2010.

Fig. 2. The museum building after reconstruction, May 2010. Photo by M. Lang.

Obr. 3. Dřevěný objekt bývalých letních kasáren, stav před rekonstrukcí, květen 2009. Foto M. Lang.

Fig. 3. Wooden building of the former summer barracks, state before reconstruction, May 2009. Photo by M. Lang.

sbírek a jejich tezaurizaci, náležejících do oborů geologických, geomorfologických, zoologických a botanických věd. Z oblasti věd společenských se tvoří sbírky v oborech archeologie, historie a místopisu z téže geografické oblasti, jako u věd přírodních. Důraz se klade na místní specifika, jako jsou tzv. lesní řemesla, využití síly vody, hornické a železářské obory. Zcela zvláštní obor zájmu pak tvoří vojenství v souvislosti s historií a vývojem sousedního vojenského prostoru, dnes Vojenského újezdu Brdy.

Evidence přírůstků sbírek se prozatím vede jako nerozlišená s výhledem na ustanovení dvou podsbírek, přírodovědné a společenskovo-vědné a jejich rozdělení na jednotlivé sbírkové fondy. Materiál, jehož zařazení do sbírek je nevyjasněné se eviduje v knize doprovodném dokumentace. Muzeum vytváří vlastní sbírkový plán a požádalo Ministerstvo kultury o zápis svých sbírek do CES.

Dlouhodobý výzkumný zájem muzea se upírá zejména k regionální moderní vojenské historii, archeologii středověku regionu, zaniklým lesním řemeslům, a báňské a hutní historii Středních Brd a Podbrdsk. Výsledky výzkumu jsou publikovány jak v odborných, lektorovaných periodikách, tak i v periodikách obecně informativního charakteru.

Po personální stránce je muzeum vybaveno dvěma odbornými pracovníky (přírodovědec a historik) a jedním dokumentátorem pracujícím částečně jako administrativní síla. Část odborné práce vykonávají externí spolupracovníci. Pro pomocné práce se využívá pracovníků na smlouvu o provedení prací a dobrovolnické služby.

Muzeum je v současné době vybaveno provizorními depozitáři, přičemž definitivní uložení sbírkových předmětů je vázáno na úplné dokončení rekonstrukce. Zpracovává se projekt přestavby dalšího dřevěného kasárenského objektu výhradně pro účely depozitáře. Přesto již nyní jsou provizorní depozitáře zabezpečeny, objekty zabezpečeny elektronicky a stráženy i v rámci hlídkové činnosti Obecní policie.

Muzeum je řádným členem Asociace muzeí a galerií ČR. Začalo sloužit i jako poradenské a konzultační centrum pro odborníky i laickou veřejnost. Obě muzejní budovy se dispozičně zachovaly beze změny od doby své výstavby. Předpokládá se jejich památková ochrana.

Muzeum pomocí vědeckých metod *lege artis* zkoumá prostředí výše vymezené oblasti svého zájmu. Má vytvořen dlouhodobý program vědeckého výzkumu. Výsledky své práce bude muzeum publikovat formou Výroční zprávy v tištěné i elektronické formě na webu muzea (<http://www.muzeumstrasice.eu>). Informace

o sbírkách, expozicích, dočasných výstavách, programech a aktualitách jsou nejširší veřejnosti k dispozici tamtéž. Muzeum vydává vlastní sborník *Brdský kraj*, kam kromě kmenových zaměstnanců a externistů muzea mohou přispívat regionální badatelé či odborníci, kteří se zabývají výzkumem zájmového území.

K podpoře muzejní práce bylo ustaveno a Ministerstvem vnitra ČR zaregistrováno občanské sdružení Brdský muzejní spolek. Sdružuje řadu odborníků z vědeckých institucí výzkumného, vysokoškolského a muzejního prostředí, ale i amatérské badatele a přátele muzea.

4. Stálé expozice a doplňkové služby

Stálá expozice obsahuje celkem čtrnáct tematických okruhů. V objektu bývalé důstojnické vily v podzemním podlaží je umístěna expozice vojenského protiletectvého krytu a expozice přírodovědná, na niž navazuje expozice brdského hornictví a rovněž archeologie. V prvním nadzemním podlaží je vybudována ideální rekonstrukce pracovny velitele strašických kasáren z období první republiky se stálou výstavou vojenských dějin strašických kasáren v období první republiky, vč. zázemí, tj. dobové kuchyně z 30. let 20. století, spíže a pokojíku služby. V sousedství pracovny je umístěna expozice dějin strašických kasáren a brdské vojenské střelnice v období druhé světové války do r. 1945. Další část expozice na prvním nadzemním podlaží náleží místopisu a moderní historii zájmové oblasti. Na druhém nadzemním podlaží je umístěna síň pro příležitostné výstavy a malý depozitář.

Součástí tohoto objektu je i pokladna spojená s prodejem upomínkových předmětů a informačním centrem, dále sociální zázemí pro veřejnost i personál a služební byt správce objektu.

Bývalá dřevěná ubikace mužstva má na prvním podlaží vybudovanou turistickou ubytovnu s recepcí, skladem a sociálním zařízením. Ubytování je v bývalých ložnicích mužstva, vybavených autentickým vojenským nábytkem (železná lůžka s matracemi, specifické skříňe ve zdi, prostý doplňkový nábytek). Druhé nadzemní podlaží představuje stálou expozici vývoje vojenského prostoru na Brdech od r. 1945 do r. 1989. Další stálá expozice v tomto objektu představuje historii brdského venkova.

Část stálých expozic se buduje i v exteriéru na prostranství mezi oběma budovami. Spočívá ve vytvoření geoparku hornin z Brd a Podbrdsk, doplněném o malé arboretum původních i introdukovaných dřevin. Konečně zde bude pod přístřeškem umístěna i počasí odolná historická vojenská a těžká zemědělská technika.

Výhledově se předpokládá vydělení plochy pro experimentální archeologii a historické technologie.

Veškeré expozice využívají jak 3D, tak 2D předměty a řadu informačních panelů. Výhledově se předpokládá zavedení interaktivní informační elektronické tabule s možností prezentace virtuální expozice a dokumentárních filmů.

5. Souhrn

V obci Strašice funguje od r. 2009 nové Muzeum Středních Brd v rámci Areálu zážitkové a poznávací turistiky Střední Podbrdsko, Strašice. Zřizovatelem instituce je obec. Cílem práce muzea je ochrana kulturního dědictví v zájmové oblasti, vědecký výzkum, spolupráce se školskými zařízeními, prezentace i možnost relaxace pro nejširší veřejnost. Jako doplňková služba je zde zřízena i turistická ubytovna.

K sedmdesátce Vladimíra Lysenka

Jubilee of Vladimír Lysenko

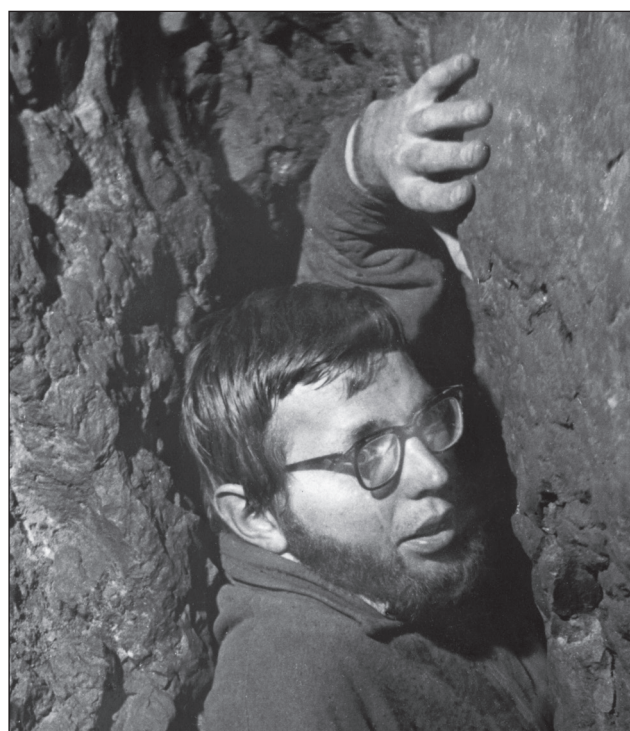
Karel Žák¹

Vladimír Lysenko, a geologist, speleologist and a specialist in nature conservation reached an important jubilee of 70 years in November 2010. He worked in the Museum of Czech Karst between 1967 and 1978 and was one of the founders of the Český Kras journal in 1976. His speleological activity in the Czech Karst area is reviewed in this short profile. A list of his publications related to this area is also included.

Ač se tomu při pohledu na cyklistu prohánějícího se po silničkách okolo Berouna nechce uvěřit, oslavil letos v listopadu Mgr. Vladimír Lysenko sedmdesátku. Jubilantův životaběh shrnula v Českém krasu XXVI/2000 u příležitosti jeho šedesátin Irena Jančaříková. Osobní a profesní životopis tohoto široce známého geologa, speleologa, muzejníka a pracovníka v ochraně životního prostředí zde proto netřeba opakovat. V publikovaném kompletním životopise, shrnujícím jubilantovu činnost při využití metod dálkového průzkumu Země, při výzkumu a průzkumu jeskyní na Slovensku (částečně shrnuto P. Holúbkem, Sinter č. 10/2002, nebo J. Stankovičem v monografii o Plešivecké planině, 2010), výzkumu jihoamerických sopek a při mnoha dalších akcích a činnostech porůznu po světě, zbylo ale poměrně málo místa na shrnutí jeho speleologické průzkumné a výzkumné činnosti v „domácí“ oblasti, tedy v Českém krasu. Pokusím se tedy přispět k tomu, co je o jubilantovi známo, přehledem jeho publikací týkajících se této oblasti a několika méně známými střípky ze speleologické historie.

Se speleologií a s Českým krasem přišel Vladimír, mezi jeskyňáři řečený Lýsa, poprvé do bližšího kontaktu ve svých 16 letech (v roce 1956) v Koněpruských jeskyních a hned v následujícím roce vstoupil do Krasové sekce Společnosti Národního muzea. Byl při založení TISu (Svazu pro ochranu přírody a krajiny, 1969), u založení České speleologické společnosti (1978), i u vzniku její základní organizace 1-05 „Geospeleos“.

V roce 1962 spoluzakládal Vlastivědný klub Okresního muzea v Berouně, který měl původně 4 sekce, z nichž sekce speleologická byla nejaktivnější a postupně zcela ovládla neformální periodikum, vycházející v Berouně pod různými názvy, „Zprávy“, „Listy“ a nakonec „Listy jeskynní“. Vladimír se postupně stal hlavním „spisovatelem“ Listů, které nepravidelně vycházely mezi lety 1967 a 1971, zpočátku jako jedno až dvoustránkový leták. Na vydávání

Obr. 1. V Tomáškově propasti u Srbska, 1968. Fotoarchiv Muzea Českého krasu.

Fig. 1. In the Tomášková Chasm near Srbsko, 1968. Photoarchive of the Museum of Czech Karst.

Listů navázalo v roce 1976 vydání prvního svazku sborníku Český kras, o který se redakčně starali hlavně právě Vladimír Lysenko a Josef Slačík (v první redakční radě byli ještě P. Bosák a ředitelka muzea J. Čapková).

Nejvýznamnějším speleologickým obdobím byla pro jubilanta doba, kdy se u něj speleologie přesunula z roviny zájmové částečně

¹ Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6; zak@gli.cas.cz

Český kras (Beroun), XXXVI (2010), 70–72, 1 obr.

© Muzeum Českého krasu

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-903477-5-5